నవనాగరిక నగరజీవనం

పాలపర్తి ఆంజనేయులుగారు

౧

అప్పి:—మామ్మగారూ! అబ్బాయిగారు ఊరికే గిలగిలకొట్టుకొని యేడుస్తున్నారండీ.

ముసలమ్మ:—(లోపలినుండి) ఆకలైందో మోనే!

అప్పి:—అమ్మగారు క్లబ్బుకువెళ్ళకముందు పాలుపట్టమన్నారు; పట్టేను. పిప్పరమెంటుబిళ్ళలు, బిస్కోతులు యేడిస్తేపెట్టమన్నారు; అవీపెట్టేను. మళ్ళీయిప్పుడు పాలుకలిపిపట్టేను. ఒకగుక్కెడుతాగి, మరి పీకనోట్లోపెట్టుకోలేదు.

ముసలమ్మ:—అయ్యో! అయ్యో! అంతగుక్కపట్టి యేడుస్తున్నాడేమో! నేనేంచేతునే...ఇల్లా తేవే...పిల్లవాడ్ని......క్రింద దింపవే—ఘుట్టుకోకే. (పిల్లవాడిని చేతిలోనికితీసికొని) ఏం! బాబూ! ఏం! నాయనా! ఎందుకూ! ఎందుకూ! (అని ఎంతసముదాయించినా పిల్లవాడు ఊరుకోలేదు) అయ్యో, చేతుల్లో నిలవడంలేదే! కడుపులోనొప్పో; ఏంకర్మమో! ......ఆమెదార్ని ఆమెవెళ్ళింది. ఆయనదార్ని ఆయన వెళ్ళేడు. ఇంట్లోముసలిముండను నేనేంచేసేది?

సీతమ్మ (పొరుగింటిఇల్లాలు):—అప్పగారూ! పిల్లవాడు ఎందుకండీ అల్లాయేడుస్తున్నాడూ?

ముసలమ్మ:—ఎందుకో గుక్కతిరక్కుండా ఏడుస్తున్నాడు! ఎంతపట్టుకున్నా ఆగటంలేదు.

సీతమ్మ:—తల్లిలేదూ, ఇంట్లో?

అప్పి:—అమ్మగారు క్లబ్బుకు వెళ్ళేరండీ.

సీతమ్మ:—(ముసలమ్మదగ్గరకువచ్చి) నాచేతికివ్వండి. (పొట్టపట్టిచూచి)......కడుపు ఉబ్బరము చేసినట్లున్నదండీ. కాపడంకాస్తే నొప్పితగ్గుతుంది.

ముసలమ్మ:—నీకడుపుచల్లంగా కాస్తచూడమ్మా. మాదంతా అగచాట్లమారికాపురంగా ఉంది.

సీతమ్మ:—గరిటెతో కొంచెమునిప్పు, ఆముదం తీసికరాండీ.........ఇదిగో, అప్పి! నీవువెళ్ళి అమ్మగారిని పిలుచుకొనిరా.

ముసలమ్మ:—ఇదిగో, నిప్పు. ఆముదం ఎక్కడుందో, ఏమిటో?

సీతమ్మ:—మాఇంట్లోఉంది మాఅత్తగారిని అడగండి ఇస్తుంది.

ముసలమ్మ:—.........ఇదిగోనమ్మ ఆముదము.

సీతమ్మ:—[పిల్లవాడ్ని కాళ్ళమీదపరుండబెట్టుకొని గట్టిగాపట్టుకొని ఆముదము చేతికిరాచుకొని, నిప్పుమీద చేయివెచ్చచేసి పిల్లవాడిపొట్టమీద కాచుచున్నది.]

ముసలమ్మ:—ఇదేంకాలం వచ్చిందమ్మ! పిల్లలుమేకలుఅని ఏమైనాశ్రద్ధఉన్నదా?

సీతమ్మ:—ఏదో, మీరుపెద్దలు కనిపెట్టేవారు ఉన్నారుగదా అని ఆమైనావెళ్ళిందిగాని లేకపోతే విడిచిపెట్టిపోతుందా.

ముసలమ్మ:—ఏంపెద్దలో! ఏంపెంకెలో! నేనుపొయ్యిదగ్గర యేడవనా? పిల్లవాడ్నిచూడనా?

సీతమ్మ:—ఆమె ఈపాటికివస్తూండాలి.

ముసలమ్మ:—ఆఁ. వస్తుంది; రాకేం. కాదండి, పసిబిడ్డతల్లి ఈప్రకారంగా క్లబ్బులని మీటింగులని ఇల్లు, సంసారం పట్టకుండా తిరిగితే ఏలాగండి? మేము ఈలాగేపెంచేమా పిల్లల్ని.

సీతమ్మ:—కాలంఎప్పుడూ ఒక్కమోస్తరుగాఉంటుందండీ, మామ్మగారూ! ఈరైళ్లు, టెలిగ్రాఫులు, బడులు, ఉద్యోగాలు అన్నీవచ్చాయామరీ!

ముసలమ్మ:—వచ్చాయి. వస్తే? ఆడదాన్ని గడపదాటి పొమ్మన్నారండీ ఎచ్చటనైనా! మారోజుల్లో మాకు కాలుగడపదాటటానికివీలుందా? పొరుగింటికి పేరంటానికి వెళ్లడానికి అసలుతీరిక అయ్యేదేకాదు. పోనీ, తీరిక చేసికొని ఏసంధ్యవేళో వెళ్లుదామన్న ఎక్కడ మగవాళ్లుచూచిపోతారో అని భయమే. దొడ్డిదారిని నెమ్మదిగా మాఅత్తగారితో చెప్పి మరీవెళ్లేవాళ్లము. ఇప్పుడుమగవాడి భయమంటూ ఒకటిఉంటేనా? ఇంతకూ దాన్నిఅనాల్సినపనేముందీ మావెధవదగ్గరసత్తా ఉంటే.

సీతమ్మ:—బయటచప్పుడైంది. బహుశ ఆమెవచ్చారనుకుంటా.

కమల:—ఏఁ...ఏఁ...సీతమ్మగారు! పిల్లవాడికి ఏం. ఏంనాయనా! బాబూ! (అంటూ గబగబవచ్చి పిల్లవాడినితీసికొని కనులవెంబడి నీరుకార్చడం మొదలుపెట్టింది.)

సీతమ్మ:—ఏంలేదండీ, భయపడనక్కరలేదు. కడుపుఉబ్బరంచేసింది. ఏడ్చేడు......మీరు ఎందుకు అంత అదుర్దాపడ్డారు.

కమల:—ఎరక్కపోయి వెళ్లానండీ. నేనువెళ్లేటప్పటికి బాగా కులాసాగానే ఉన్నాడు. ఇప్పుడే వద్దామనివెళ్లేను. ఒక అరగంటకూడాకాలేదు.

సీతమ్మ:—డాక్టరుగారికి కబురుపంపండి. ఆయనవేదైనఇస్తారు. సర్దుకుపోతుంది.

౨

[కమలాదేవి డిప్యూటీకలెక్టరుగారికూతురు. గారాబంగా పెరిగింది. పనిపాటలు ఎన్నడూ చేసియెరగదు. చిన్నప్పటినుంచి గొప్పఇంట్లో-నవుకర్లుచాకర్లుగల కొంపలో-పెరిగిందేమో అధారటీచెయ్యడమే ఎరుగుందిగాని, తాను మాటలు పడడం చూచియెరగదు, పడీయెరగదు. కోమలమైనశరీరం. అతిసుకుమారి. పట్టుమని నాలుగడుగులువడిస్తే ఒళ్లుకదిలి పులకరింపువస్తుందేమో అన్నట్టుగాఉంటుంది. చిన్నప్పటినుండి కాఫీలు, టీలు, వేపుడుకూరలు, పప్పుపచ్చళ్లు, మజ్జిగపులుసులు, మీగడపెరుగులతోను తినితినపట్టుగా భోంచేయడానికి అలవాటుపడ్డది. ఏసెకండుఫారమో, థర్డుఫారమో చదివింది.

రామారావు యంగువకీలు. ప్రాక్టీసుమొదలుపెట్టి రెండోసంవత్సరం. ఇంకాసంపాదనలో పడలేదు. పిత్రార్జితంలో చదువుకుపోగా మిగిలిన హతశేషంతో కాలంగడుపుతున్నాడు. కాని మొత్తంమీదవ్యవహారం కొంచెంతటపటాయిస్తూన్నది. మొదటినుండి కొంచెము బ్రహ్మసమాజవాసనకలవాడగుటవల్ల సాంఘికవ్యవహారాల్లోలిబరల్ వ్యూస్ పట్టుపడ్డాయి. అందుచేత చేతులో రస్మీతక్కువగాఉన్నా మామూలుమర్యాదలకు లోపంకలుగకుండానే పట్టుకొనివస్తున్నాడు.

డాక్టరుశర్మగారు "ఏమండోయి, కమలాదేవిగారూ!" అంటూ వాకిట్లోనుండే కేకవేస్తూ లోపలికి వచ్చేడు.]

కమల:—వచ్చారే. ఎట్లాగో. నయమే.

డాక్టరు:—మీరు కబురుచెయ్యడం, నేనురాకపోవడంకూడానా.

కమల:—పిల్లవాడికేసుస్తీగాఉంది. అందుచేత అవసరంగా కబురుపంపేను.

డాక్టరు:—అఁ; సుస్తీ! ఏంసుస్తీ. నిన్న బాగానేఉన్నాడే. ఏదీ, చూడనివ్వండి..........

కమల:—నేను క్లబ్బుకువెళ్లేనూ, అప్పటికేంలేదు. దాసీపిల్ల ఎత్తుకొని ఆడిస్తూఉంది. ఒకపావుగంట, ఇరవైనిమిషాలుకూడాకాలేదు. ఇంతలో కేకబురు.

డాక్టరు:—ఏం, లేదండి. కాలిక్. కడుపుఉబ్బరంచేసి నొప్పిచేశాఏడ్చేడు. మీఅత్తగారులేరూ ఇంట్లో.

కమల:—ఉన్నారు. మాప్రక్కన టీచరు నరసింహారావుగారి భార్య...పాపం ఆమెవచ్చికడుపు కొంచెం సహాయంచేశారు.

డాక్టరు:—గ్రైప్‌వాటరు వాడడంలేదూ? పశ్చాపాలకి అదివాడుతుండాలండి. నేను రెండుపొట్లాలు పంపుతాను. ఇప్పుడు ఒకటివెయ్యండి. దానితో ఒకటిరెండు విరేచనాలు అయితేసరే లేకపోతే రెండోది కూడవేసెయ్యండి......మీయింట్లో ఉందేమో కాల్‌మల్.

కమల:—ఆఁ. ఉంది.

డాక్టరు:—ఇంకేం? వేసెయ్యండి. డోసు తెలుసుకాదూ? బహుకొంచెంగాతగిలించండి... నేను వెళ్లుతున్నాను.

కమల:—రేపు ఉదయంకూడ ఒకసారి వచ్చిచూడాలి సుమండి.

డాక్టరు:—అవసరంలేదు. పోనీ, అల్లాగే (అనుచు గడపలుదిగుతున్నారు.)

రామా:—ఏమండి, డాక్టరుగారూ! ఇప్పుడు వచ్చేరు.

డాక్టరు:—ప్లీడర్లతోనైనా ఒకప్పుడు పనిలేకపోవచ్చునుగాని డాక్టర్లతో పనిలేకుండా ఉంటుందా.

రామా:—మీతో పనిలేకుండా ఉండాలనే వెయ్యిదేవుళ్లకు మొక్కుతాం.

డాక్టరు:—మీకుకూడా మొక్కుబళ్లున్నాయా, ఏమిటి!

రామా:—ఇంతకూ, సంగతి యేమిటో చెప్పరేఁ. వెళ్లుదురుగాని, రాండి.

డాక్టరు:—పిల్లవాడికి సుస్తీ............

రామా:—కమలా, కమలా!

డాక్టరు:—ఏమిటి అంత గాభరాపడుతారు.

కమల:—కడుపు ఉబ్బరంచేసింది......

డాక్టరు:—నేనుచూచానండీ. తొందరయేంలేదు. మీయింట్లో కాల్‌మల్ ఉన్నదిటగాదూ.

రామా:—అవును. ఈమధ్య తెప్పించేను; ఎందుకైనా ఉంటేమంచిదిగదా అని.

డాక్టరు:—గో అన్; గివ్ ఇట్......గుడ్ నైట్.

రామా:—మెనీథాంక్స్. గుడ్ నైట్.

3

నర:—(మఱునాడుదయము) ఏలాఉంది? కన్ను తెరిచిచూస్తూన్నాడా?

సీత:—డాక్టరువచ్చేడు. మనస్పృహయేమిలేదు. ఏమో, యెట్లాఉంటుందో, పాపం ! ఇక్కడేం చెయ్యడానికి వీలులేదు. ఆసుపత్రికి తీసుకపదండని చెప్పేడు డాక్టరు. ఇప్పుడే తీసుకొనిపోతున్నారు.

నర:—అసలేమిటి జబ్బు?

సీత:—నేను రాత్రి మీతో చెప్పలే. రాత్రే మోపడుకొని నిద్రపోయినాడుగదా, అయినా రాత్రిపూట విరేచనాలయితే ఇబ్బందని రాత్రి కాల్‌మల్ పెట్టలేదుట.

నర:—మంచిపనే.

సీత:—సరే వినండి. ప్రొద్దున్నే పెద్దామెగదా అని పాలల్లో కలిపిపోసిందట. పోనీ[illegible]తో నే; ఏంవుంది, పిల్లవాడు ఎర్రగ కందిపోయి స్పృహతప్పిపోయినాడు.

394

నర:—డోసేను ఎక్కువవేసింది. దరిద్రపు కాల్ మెల్. నేను అందుకనే మనపిల్లలకు ఎప్పుడువెయ్యవద్దని చెప్పటం. అదిశుద్ధవిషం. ఈవైద్యాలలో సగంమందిపిల్లలు చస్తున్నారు.

సీత:—మరేంచేసేది. కాల్ మల్ అందరు ఇళ్లల్లోపిల్లలకు పెట్టుతుండేదే ఆయెను; పైగా డాక్టరుకూడా పెట్టమనిచెప్పెను. ఇంతకుకాలంకర్మం అట్లాతోసికొని రావల్సివచ్చింది. పాపం! ఆ అమ్మాయిమాత్రం యేంచేస్తుంది?

నర:—ఇప్పటి ఆడవాళ్లదంతా మిడిమిడిజ్ఞానంగా ఉంది. మాట్లాడితే డాక్టరుదగ్గరకు పరుగెత్తటం; మందులషాపుకు పరుగెత్తటం. ఏకో, ఆడాక్టరు ప్రిస్క్రిప్షన్ ఇవ్వడం. అయ్యో! ఇప్పుడు అదికూడా పోయి ది. డాక్టర్లపని చాలసులభం అయిపోయింది. మెటీర్యా మెడికా కూడపనిలేని పార్కుడేవిస్ కంపెని ప్రిస్క్రిప్షన్ క్యాటలాగు బాగాపారాయణం మొదలుపెట్టేరు. అన్నీ రెడీమేడ్ స్పెసిఫిక్స్. అవి మనవాళ్లు తెచ్చుకోవడం మింగడం. ఒక్కసారి డాక్టరు పేరుచెప్పితే తర్వాతవీళ్లుస్వంతంగా సీసాలు, సీసాలు తెచ్చుకోవడం, త్రాగడం. వైద్యం బహుసులభం అయిపోయింది.

సీత:—ప్రతీదానికి ఇంట్లో మగవాళ్లను వేధించుకుతింటే వాళ్లువిసుక్కుంటారు.

నర:—ఇదే మిడిమిడిజ్ఞానం అన్నది. మొగవాళ్లు విసుక్కుంటారని షాపుల్లోమందులు తెప్పించుకోని తినడమేనా? పేటెంటు మెడిసిన్సుగదా, ఫరవాలేదని ఒకదురభిప్రాయం. డాక్టర్ల మూలకంగాను, మందుల అడ్వర్టయిజ్ మెంటు (ప్రకటనలు) లమూలకంగాను యెంతైనా ముప్పుకలుగుతున్నదే.

సీత:—ఏముసలమ్మవైద్యమో చేయకూడదా; ఈడబ్బుఖర్చెందుకూ అంటారు మీరు. గొప్పగొప్ప డాక్టర్లుఅంతా సర్టిఫికెట్లుఇచ్చినవి, వాడుతున్నవేగా, మనమువాడేవి.

నర:—ఇంగ్లీషుమందులవ్యాపారకీలకం అక్కడేఉంది. ఈమందులకంపెనీలక్రింద సొమ్ముతినేడాక్టర్లు వందలకొలది ప్రతిదేశంలోనుఉన్నారు. కంపెనీవాళ్లు ఏదోకొత్తమందో ఇంజెక్షనో తయారుచేసి వాళ్లకు పంపగానే వాళ్లు "నేను నారోగులమీద వాడిచూచినాను. చాల అమోఘంగాపనిచేసింది" అని నాలుగు వైపులనుండి ఏమీ సంబంధంలేనివాళ్లవలె సర్టిఫికెట్లమీదసర్టిఫికెట్లు వ్రాసిపంపుతారు. కంపెనీవాళ్లు వానిని తెల్లకాగితాలమీదా, పచ్చకాగితాలమీదా, ఉలిపిరికాగితాలమీదా చిన్నటైపులోను, పెద్దటైపులోను, బొమ్మలతోను చిత్రవిచిత్రంగాఅచ్చేసి ప్రపంచమంతా ముంచేస్తారు. ఇదీరహస్యం. ఈగొడవనీకెందుకుగాని, అసలుసంగతి ఏమిటంటే: ఇప్పటి ఆడవాళ్లకుఫాషన్లు ఎక్కువైనాయి. మాట్లాడితే అభిమానం, అభిజాత్యం పొడుచుకొస్తుంది. ఆత్మగౌరవాన్నిగూర్చి దురభిప్రాయంయేర్పడింది.

సీత:—మీకు ఆడవాళ్లంటేనే గిట్టదు.

నర:—సరే మంచిమాటేఅన్నావు. అల్లాఅయితే నిన్ను పెళ్లిచేసుకోకుండానే ఉండేవాణ్ని.

సీత:—మీరు చేసుకున్నారూ? మీవాళ్లుకట్టేరుగాని.

నర:—ఇందులో ఈప్రణయప్రహసనంకూడాయెందుకు కాని, అసలుసంగతిచెప్తావిను. దొడ్లోఉండే దొండాకు, గుంటకరకరాకు, జొక్కనాకుతోను ఇంట్లోఉండె కొంతమిరియాలు పిప్పళ్లతోను వైద్యమంతా నడిచేది పూర్వం. ఇదిముసలమ్మలవైద్యమని మీరు ఈసడిస్తారు. పడుచమ్మలవైద్యం యేలాపరిణమిస్తున్నదో కనిపిస్తూనే ఉన్నదిగా.

సీత:—ఎందుకీదెప్పిళ్లు. చెప్పేదేమో సరీగాచెప్పండి.

నర:—నీవు సరిగా కోపగించుకోకుండావిను. నేనువేళాకోళంలేకుండా మాట్లాడుతాను. ఎందువల్లనంటే: శిశుపోషణ దైవనిర్ణీతమైన మహత్కార్యం. మిక్కిలిబాధ్యతతోకూడుకొన్నది. ఇందురెండుధర్మాలు

ఇమిడిఉన్నాయి. ఒకటి ఆత్మీయమైనది. రెండోది దేశీయమైనది. జననమరణప్రవాహరూపమైన ఈసృష్టి అంతాభగవంతుని లీలే. దీనిలో ప్రతిజీవికి, ప్రతివ్యక్తికి స్త్రీపురుషులకు విధినిర్ణీతమైన పాత్రలుఉన్నాయి. భగవదుద్దేశానుసారంగా వానిని నిర్వహించడమే ఆత్మీయమైన మొదటిధర్మం. ఈ సంసారచక్రం నడిపించడమే దేవుడికికులాసా. అందుకు స్త్రీపురుషులు ఉపకరణాలు. శిశువు భగవంతునిబిడ్డ. ఆశిశువుధారణ పోషణ మనకు విధించేడు. ఆవిషయంలో మనం తెలిసికాని తెలియకకాని యేంలోపంచేసినా అదిభగవంతుని యెడ అపచారమే. శిశువుయెడ కన్నమోహంచేతగాని, జాలిచేతగాని, ప్రేమచేతగాని పోషించడం పశుధర్మం. అట్లుగాక భగవన్నిర్ణీతపవిత్రధర్మమనిగ్రహించి తత్సంబంధమైన సమస్తకష్టాల్ని ఓరిమితో భరించి నిర్వహించేయెడల సంసారం ఆధ్యాత్మికాభివృద్ధికి ప్రతిబంధకంగాక ఆత్మోత్తీర్ణతకు సాధనక్షేత్రమవుతుంది.

సీత:—మీరుచెప్పేది లోకవిద్దూరంగాను, మెట్టవేదాంతంగాను ఉందిగాని సహజంగాలేదు.

నర:—నిజమే, సీత! ఎందుచేతనంటే? ఇప్పుడు నేచెప్పేది బహుజనాభిప్రాయానికి విరుద్ధంగానే ఉంటుంది. అందుచేత విద్దూరంగాకూడ ఉండవచ్చు. మన ఇరుగుపొరుగువాళ్లను మనము చూస్తూనే ఉన్నాము. కళ్లుమూసికొని తిరగడంలేదు. ఎవళ్లో ముసలముతకతప్ప కనేవాళ్లు ఎవళ్లు పిల్లామేకాకావాలని కోట్టుకోవడంలేదు. ఇందుకు ఆర్థికస్థితిన్నీ, స్వేచ్ఛాప్రవృత్తిన్నీ, అనారోగ్యమున్నూ కారణాలుగా ఉన్నాయి. ఈరోజుల్లో యేంచదువుచదివినా సొంతపొట్టలే పూడనప్పుడు బిడ్డల నేమిపోషిస్తారు? రెండోది, బిడ్డలులేకుండా ఉంటే తమవిషయాలలోలక్ష్యముకు అడ్డులేకుండా స్వేచ్ఛాజీవనం చేయవచ్చుననీ, చిలకగోరంకల్లాగ ఆడుతూపాడుతూ ఉండవచ్చునని ఒకరురభిప్రాయం. ఇది క్షుద్రమైనది. నిజంగా మానవత్వంసిద్ధించవలెనంటే స్వకీయమైనదో, పరకీయమైనదో బాధ్యతవహించి సంసారజీవనం (ప్రాపంచకజీవనం) జీవించవలసి ఉంటుందని, స్వేచ్ఛాజీవనం అసంభవమని ముమ్మందుద్యోతకంకాదు. బిడ్డలున్నా లేకపోయినా సాంసారిక ఈతిబాధలు ఎవరికీతప్పవు. కనుక స్వేచ్ఛాచారులుగ ఉండాల్నికోరడం తెలివితక్కువ. మనవంటి మనంభరి స్త్రీనే బుణవిముక్తి. మూడోది అనారోగ్యం. స్త్రీపురుషుల్లో ముప్పాతికమూడుపాళ్లు అనారోగ్యులై సంతానంబడయుటకు అనర్హులుగానే ఉన్నారు. అసలు అనారోగ్యంగా ఉండి కుటుంబసంబంధమైనట్టిగాని, దేశ (ప్రాపంచక) సంబంధమైనట్టిగాని బాధ్యతలువహించటానికి అశక్తుడుగాఉండి ఇతరులకు భారంగా ఉండడం నిజంగాపాపం. అట్టివాళ్లు ధర్మంతెలియక సంతానం పొందడం అంతకంటెపాపం. కాబట్టి అట్టివాళ్లు ఆరోగ్యంపొంది సంసారబాధ్యతలు వహించడానికి అర్హతను సంపాదించుకోవాలి. ఇంతకు జీవనతత్త్వం తెలియకపోవడంచేతనే ఏదిమంచో, ఏదిచెడ్డో తెలియడంలేదు. అదేమీ అంటే వేదాంతం, వేదాంతం అని హేళన. మనమెవరమో, మనగతియేమో తెలుసుకోటానికి సిగ్గు, బిడియం అయితే మనగతి అధోగతే అవుతుంది. కనుక భగవంతుడిచ్చిన బుద్ధినిబినియోగించి యుక్తాయుక్తవిచక్షణతో కాలంగడపడం మానవలక్షణంగాని యథేచ్ఛజీవనం పనికిరాదు.

పిల్లవాడు:—నాన్నోయి! నాన్నోయి!.........

నర:—ఏమిట్రా అట్లా కేకలు వేస్తావు?

పిల్లవాడు:—వాళ్లపిల్లవాడు బతికాడుట.

నర:—పోనీ, బాబు! భగవంతుడిదయవల్ల బతికేడు.

పిల్లవాడు:—మందేం......కక్కించారుట.

నర:—ఇంతమంచిందే అది......వాడిమాట మీదనేగా ఈసొదంతావచ్చింది. ఇంతకుసర్వకష్టవసానం యేమిటంటే పిల్లల్ని జాగ్రతగా పెంచవలెననే జ్ఞానమేలేదు చాలమందికి. అందులో ముఖ్యంగా

భాగ్యవంతుల ఇళ్లల్లో చూస్తాముగదా, ఒకపాలడబ్బా, (గ్లాక్సో, లాక్టోజన్, మెలిన్సు, నెసిల్సు, అలెంబరీ......) వేడినీళ్లసీసా (థర్మాస్ఫ్లాస్కు) కొమ్ముచెంబో ఫీడింగుబాటిలో పిల్లవాడిని ఎత్తుకొనేవాళ్లు ముందుమొఖాన పారేస్తారు. పిల్లవాడిని దానికిఇచ్చి వవలలతోనే, ఇష్టాగోష్ఠికబుర్లతోనో, శయనగృహముననో కాలక్షేపం చేస్తుంటారు. ఈకుర్రది పిల్లవాడుయేడ్చినప్పుడల్లా ఆడబ్బాలోదింతా, ఈసీసాలోదింతా కలిపివాడిపొట్టలోపోసి, వాడినోటిలో ఒకపీకకుక్కి, దానిదార్ని అది పీగచ్చకాయలో ఆడుకుంటూ ఉంటుంది. ఇదేగా ఇప్పుడుజరుగుచున్న శిశుపోషణలక్షణం.

సీత:—ఇంకా మనవాళ్లేవయమేమో! పిల్లలు కళ్లయెదుటనైనా ఉంటారు. దొరసాన్లు యేంచేస్తున్నారు. ఊరూ, పాపా గారు, ఎక్కడనో ఆరువేలమైళ్లదూరాన వాళ్లనుపారేసి వీరు ఇక్కడ దొరలుదొరసాన్లమంటూ తిరుగుతున్నారు.

సర:—పులినిచూచి నక్కవాతపెట్టుకొన్నట్లున్నది. ఇదే మిడిమిడిజ్ఞానం అన్నది. వాళ్లపిల్లలు అక్కడగాలికిధూళికి పెరగడంలేదు. కన్నతల్లిదండ్రులకంటె ఎక్కువజాగ్రతతో పెంచేశిశురక్షణాలయాలు, శిశుసంరక్షకులు, దాయీలు (Governesses, Nurses) మొదలైన యేర్పాటెన్నో ఉన్నాయి.. వాళ్లందరు ఉత్తమసేవకు జీవితకైంకర్యంచేసినవాళ్లు. మానవసేవయొక్క మాధుర్యం హృదయగతం చేసికొన్నవాళ్లు. మనమొస్తరుగా బొడ్డూడని కుర్రకుండలికి ఒప్పచెప్పడంలేదు. అదిగాక మరొకసంగతికూడా ఉన్నది. ఆదేశంలోనే పుట్టికొంతకాలం పెరిగినవాళ్లకుగాని ఆదేశపువారసత్వపుహక్కులుకలగవు. అందుచేత దొరసానులు స్వదేశమునకే వెళ్లిఅచటనే ప్రసవిస్తారు.

వియోగగానము

వడ్లమాని అప్పారావుగారు

ఏవిరిమూకలో వెదకి ఎవ్వరొసంగిరో పూలదండ! నా
భావవియోగపత్రములపై కనుమోడ్చుసఖివిలాప మి
చ్ఛావిధి నిద్రఁగోల్పె సుమసంతతి ఎల్లదళాలమూసి, ని
ద్రావిదితమ్ముదీని విరిదండధరించితినేను నెచ్చెలీ!
ఈనడిరేయిచీకటుల యామృదుకంఠమువీడి మాటికి
గానసుమమ్ముకాలు నిశికాంతికవుంగిలిలో పెనంగి నీ
మానసికాంతరాయములమాటుల తూలుసుషుప్తప్రేమగీ
తానవజీవకప్రసుమదామముకై విరజల్లుదృక్కులన్.
ఏనువిపంచితంతులకు ఎక్కడివో ప్రణయార్ద్రగీతికా
ధ్యానపరంపరల్ తెలుప దాల్చునఖాగ్రపుటుంగరమ్ము నా
మానసవీథి వేసవులమంటలలోపడి కాలిపోయె, కా
దేని విపంచిమూగసుధలిన్ని విదాహపుటెండమావులే!
ఈమది నేడుపూచు విరులే యిక కానుక నీకుపొమ్ము; నే
నేమరి ఎన్నియోయుగములేడ్వ కపోలవిశేషమాధురీ
కౌముదులొక్కనాటినిశిక్రాగి అదేమొ అదృశ్యమాయె! నా
కీమసిరాత్రికోరకములే ఎదపూచు సుషుప్తిపూవులై!